

Tilsynserklæring for Rudolf Steiner Skolen i Aarhus Skoleåret 2015-16

Vedrørende det forældrevalgte, eksterne tilsyn.

Tilsynet er foretaget på:

Rudolf Steiner Skolen i Aarhus
Strandvejen 102
8000 Aarhus
Skolekode 75 10 62

Tilsynet er foretaget af:

Lærer, cand.phil.
Britta Toft
Haslegårdsvænget 37
8210 Aarhus V
Tilsynsførende er certificeret ifølge gældende lov.

Indhold i Tilsynsrapporten

1. Om indholdet i det eksterne tilsyn
2. Tilsynsbesøg i klasser og fag
3. Rammer og særlige fokuspunkter for tilsynsbesøgende 2015 / 16
4. Vurdering af elevernes standpunkter i dansk, regning/matematik, engelsk og historie
5. Vurdering af skolens samlede undervisningstilbud
6. Forberedelse til frihed og folkestyre
7. Undervisningsproget

1.Om indholdet i det eksterne tilsyn

Tilsynet og tilsynserklæringen er foretaget og udarbejdet på baggrund af gældende Bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler (Lbk nr 786 af 15.06.2015) med tilhørende relevante forskrifter.

Det lovbestemte, forældrevalgte, eksterne tilsyn omfatter som minimum følgende punkter:

- Elevstandpunkterne i fagene dansk, regning/matematik, engelsk og historie og hvorvidt disse opfylder forventninger og krav svarende til folkeskolens niveau.
- Hvorvidt skolens samlede undervisningstilbud står mål med, hvad der almindeligvis kræves i Folkeskolen.
- Opfyldelse af skolens mål om at opdrage børnene til frihed og folkestyre.
- Om undervisningsproget er dansk

Det er blevet tilstræbt fra tilsynsførendes side, at tilsynet ikke blot skulle være kontrollerende og kvalitetssikrende men også være kvalitetsudviklende. Dette er søgt varetaget gennem bl.a. samtaler med den enkelte lærer umiddelbart efter tilsynet, gennem samtaler med skolens ledelsesgruppe, med skolens bestyrelse samt med forældre kredsen.

Rudolf Steiner Skolen er ikke en prøveafholdende skole og afholder dermed heller ikke Folkeskolens Afgangsprøve.

2. Tilsynsbesøg i klasser og fag

Der er foretaget 4 dages tilsynsbesøg i indeværende skoleår. Der er foretaget besøg i i alt 9 klasser i udvalgte fag ud af i alt 16 klasser fordelt på 1. – 12. klassetrin.

Datoer for tilsynsbesøg samt angivelse af klasser og fag fremgår af **Bilag 1** i slutningen af rapporten.

De aktuelle tilsynsbesøg er blevet meddelt forud for besøgene. Besøgene er desuden blevet fulgt op med en samtale med den enkelte lærer umiddelbart efter klassebesøget. Disse samtaler er frivillige, men ingen har takket nej. Ved samtalerne er følgende punkter blevet drøftet:

- Elevernes standpunkter sammenholdt med målene i undervisningsplanerne
- Lærerens fagdidaktiske kompetencer, herunder planlægning af undervisningen, lektionens forløb, tilrettelæggelsesformer og læringsaktiviteter og hvorvidt disse understøtter de opstillede læringsmål og forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Endelig fokuseres der på brugen af undervisningsmaterialer og hvorvidt disse understøtter de opstillede læringsmål
- Relationskompetencer, herunder lærerens fremtræden i klassen og karakteren af lærerens forhold til klassen
- Klasseledelseskompetencer, herunder karakteren af den måde klassen ledes på samt hvorvidt klasseledelsen forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre

Se desuden **Bilag 2** i denne rapport.

3. Rammer og særlige fokuspunkter for tilsynsbesøgene i 2015-16

Forud for tilsynsbesøgene blev der den 22. februar 2016 afholdt et møde mellem skolens ledelsesgruppe og tilsynsførende, hvor forventninger og fokuspunkter for tilsynet blev drøftet og afstemt. Det blev bl.a. besluttet, at der i indeværende skoleår – ud over at sætte fokus på de centrale kundskabs- og færdighedsområder, tilrettelæggelsen samt materialeanvendelsen – skulle sættes fokus på anvendelse af IT i undervisningen samt på inklusionsproblematikken.

4. Vurdering af elevernes standpunkter i dansk, regning/matematik, engelsk og historie

Da skolen ikke afholder prøve i historie, er faget omfattet af Friskolelovens §8 a, stk. 5 og derfor underlagt krav om vurdering af standpunkt i historie.

Som grundlag for en vurdering af elevernes standpunkter i de ovennævnte, tilsynspligtige fag er anvendt skolens undervisningsplaner. Undervisningsplanerne for de enkelte fag er tilgængelige på skolens hjemmeside. (www.steinerskolen-aarhus.dk)

Undervisningsplanerne er blevet gennemlæst og sammenlignet med folkeskolens nye forenklede Fælles Mål og skønnes at stå mål med disse, *bortset fra* at anvendelsen af IT og færdigheder i forbindelse hermed hverken er indskrevet i undervisningsplanerne eller har en særskilt undervisningsplan. Der findes en undervisningsplan på skolens hjemmeside, der hedder EDB, men denne omfatter kun tekst- og billedbehandling, hvilket tilsynet ikke finder at være tilstrækkeligt, specielt ikke i sammenligning med folkeskolens nye forenklede fælles mål.

I samtaler både med ledelse og lærere er det blevet oplyst, at skolen rent faktisk anvender IT i undervisningen i overskolen (9. – 12.klasse). Tilsynsførende har desuden i en enkelt klasse set anvendelse af IT, der har forekommet at være meget

kompetent og tidssvarende, men da der ikke findes nogen beskrivelse heraf eller plan herfor, er det svært at tilnærme sig en objektiv vurdering af, om undervisningen står mål med den undervisning, der gives i IT i folkeskolen!

Dette er drøftet både med skolens ledelse og bestyrelse, som er indstillet på at rette op herpå.

Bortset fra beskrivelsen og anvendelsen af IT i undervisningen kan det konstateres, at skolens Undervisningsplaner lever op til kravene i de retningslinjer, der gøres gældende i "Vejledningen om udarbejdelse af del- og slutmål samt undervisningsplaner for friskoler og private grundskoler" (VEJ nr 9732 af 21.11.2005) Denne vejledning korresponderer i øvrigt ikke med Folkeskolens nye, forenklede Fælles Mål!

Som grundlag for en vurdering af elevernes standpunkter er der desuden taget afsæt i de *Årsplaner*, som udarbejdes af den enkelte klasselærer på 1. – 8. klassetrin.

I årsplanerne findes der en beskrivelse af hvilket fag /fagområde der undervises i i hovedfagstimerne skoleåret igennem, hvilke aktiviteter, der tilrettelægges samt en beskrivelse af de færdigheder, der søges opnået i de enkelte hovedfag. Se skolens hjemmeside for en nærmere redegørelse for skoledagens opbygning.

I skolens samlede periodeplan (se hjemmesiden) fremgår det desuden, hvorledes skoledagen samt skoleåret for det enkelte klassetrin er bygget op.

I den sammenhæng skal der gøres opmærksomt på, at der er en forskydning i forholdet mellem Steinerskolens undervisningsplaner og Folkeskolens, idet folkeskolens mål i dansk efter 2. klasse først nås på Steinerskolen efter 3.klasse. På Steinerskolen er det således målet, at eleverne først skal kunne læse efter 3. klasse. Vurderingen af elevernes standpunkter i de ovenfor nævnte fag bygger desuden på observationer i klasserne, på gennemsyn af skriftlige eleverarbejder og –opgaver samt på samtaler med lærerne.

Generelt vurderes det at elevstandpunkterne i fagene dansk, regning/matematik, engelsk og historie opfylder forventninger og krav svarende til folkeskolens faglige niveau. Ingen klasser har givet anledning til betænkeligheder med hensyn til elevernes standpunkter. Der skal fortsat være skarpt fokus på de centrale kundskabs- og færdighedsområder i de enkelte fag, sådan som disse beskrives i undervisningsplanerne.

Det skal desuden fremhæves, at der er fundet god overensstemmelse mellem undervisningsplanerne og den faktiske undervisning.

5.Vurdering af skolens samlede undervisningstilbud

Vurderingen er foretaget på grundlag af skolens egne formulerede mål og Undervisningsplaner, Periodeplan og Årsplaner (se ovenfor), som findes på skolens hjemmeside. Desuden er den foretaget på grundlag af observationer af undervisningen med særligt fokus på didaktiske overvejelser, undervisningens tilrettelæggelse, materialeanvendelse mv. (se **Bilag 2**).

Undervisningen er bygget op omkring steinerpædagogiske målsætninger, herunder den særlige opfattelse af barnets udvikling i 7 års perioder. Dette afspejler sig både i den måde skoledagen er bygget op på, skoleårets cyklus samt udbuddet af fag. Der henvises til skolens hjemmeside for en uddybning heraf.

Skoledagen starter med fælles morgensamling/morgensang. En klasse er for én uge af gangen ansvarlig for sang og recitation af vers eller lignende. I de 2 første timer er

der hovedfag, hvor der i 3-4 uger undervises i det samme fag, f.eks. matematik, historie, samfundsfag, biologi m.v. Disse perioder, hvor der er særlig koncentration om ét fag, giver meget fin mulighed for fordybelse i fagene. Derefter er der fagtimer, der typisk starter med sprogfag og derefter går timerne over i mere kreative, musiske og håndværksmæssige fag.

Den enkelte lærer udarbejder en Årsplan, der gælder for ét skoleår af gangen. Årsplanen angiver, hvilke fag der arbejdes med i hovedfagstimerne og hvor lang tid de enkelte perioder varer. Årsplanerne afspejler, ligesom Undervisningsplanerne, de særlige steinerpædagogiske målsætninger. *Der kunne ønskes en skarpere skelnen mellem beskrivelsen af aktiviteter og angivelsen af læringsmål!*

De forskellige fagkredse er bredere og langt mere omfattende end folkeskolens. Fagernes indhold og målsætninger er tilpasset alderstrinnet og kommer til udtryk i fagernes undervisningsplaner. Skolen lever på denne måde op til sin målsætning om at give en helhedsorienteret undervisning, der lægger vægt på at give eleverne kundskaber, der udvikler deres tanke, følelse og vilje.

Tilsynet vurderer, at de fagområder og emner, der udbydes på Steinerskolen, er dækkende for den fagkreds og de obligatoriske emner, som folkeskolen omfatter. Som det fremgår af ovenstående findes en del af steinerskolens fag og fagområder ikke i folkeskolen.

Med hensyn til undervisningens tilrettelæggelse er der en god balance mellem på den ene side lærerstyret klasseundervisning, klasseoverhøring og klassedialog og på den anden side andre tilrettelæggelsesformer som f.eks. pararbejde og gruppearbejde. Vekslingen mellem disse tilrettelæggelsesformer giver eleverne mulighed for både at være receptive og reproducerende og også problemløsende, samarbejdende og medansvarlige for udbyttet af undervisningen.

I de fleste klasser er der elever, der har brug for særlig støtte (*inklusion*). Det er tilsynets vurdering, at denne problematik er blevet mere påtrængende med de nye tilskudsregler vedr. elever med særlige behov, idet de enkelte klasser skal rumme en større spredning både fagligt og læringsmæssigt. Der er fra skolens og lærernes side stort fokus på denne udfordring. Udfordringen imødekommes i det omfang det er muligt enten i form af tilstedeværelsen af en støttelærer eller den enkelte elev forlader klassen for at modtage særlig undervisning. I nogle klasser foregår begge dele samtidig.

Det er tilsynets vurdering, at denne *inklusion* håndteres således, at der ikke findes helt urimelige situationer og udfordringer. Tilsynet anbefaler, at den enkelte lærer siger fra over for de helt uoverstigelige udfordringer og har modet til at konstatere, når de forhåndenværende udfordringer ikke kan løses på klassebasis! Samtidig anbefales det, at der foretages en revurdering af den måde, hvorpå en støttelærer kan indgå i klassens undervisning. Desuden vil tilsynet gerne påpege, at man ved en større anvendelse af IT ville være langt bedre i stand til at differentiere undervisningen. Tilsynet vil desuden gerne påpege, at når det drejer sig om inklusion i undervisningen, vil det fremadrettet ikke være nok at tilrettelægge ét undervisningsforløb pr. lektion! Hvis man tilnærmelsesvis skal møde den enkelte elev, der hvor vedkommende er, vil det være nødvendigt at tilrettelægge forskellige forløb for elever på forskellige niveauer i samme klasse. Hvis man tilrettelægger

undervisningen således, at alle elever skal undervises i det samme stof i det samme tidsrum (lærerstyret klasseundervisning), er der ikke store muligheder for inklusion. I den undervisning jeg har overværet, har der været en rimelig anvendelse af undervisningsmaterialer i form af opgaver og tekster, der har støttet op om lektionens læringsmål. Tilsynet vil dog gerne påpege, at man ved at være karrig med undervisningsmaterialerne, også kommer til at begrænse det faglige fundament og den faglige ballast, man giver eleverne med på deres videre uddannelsesvej.

Der er ikke elever med fremmedsproget baggrund, der har behov for sprogstimulering. Alle taler og forstår dansk.

6. Forberedelse til frihed og folkestyre

I Friskoleloven §1, stk.2, 4.pkt. stilles der krav om, at eleverne skal modtage en undervisning, der forbereder dem til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt at skolen skal udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Vurderingen af dette er foretaget dels på grundlag af skolens formulerede mål og intentioner med undervisningen, dels på grundlag af indholdet i og observationerne af tilrettelæggelse af undervisningen og af omgangsformerne mellem elever og lærere (se Bilag 2)

I målsætningen for Rudolf Steiner Skolen i Aarhus gøres det gældende, at "skolen er et folkeligt initiativ, der styres efter traditionelle demokratiske erfaringer, hvor den enkeltes frihed, mindretallets rettigheder og deltagernes ligeværdighed er centrale omdrejningspunkter.

Børnene skal i deres dagligdag leve i og lære af en sådan demokratisk praksis. De skal efter evne inddrages i beslutninger om egne forhold og på den måde vokse ind i et fællesskab, der bæres af frihed, ansvar og empati."

Det er tilsynets oplevelse ved besøgene på skolen, at den enkelte elev mødes der, hvor han/hun er, bliver mødt, rummet og set som enkeltindivider – og også bliver udfordret der, hvor den enkelte befinder sig.

Lærerne møder eleverne med stor respekt for den enkeltes frihed, integritet og muligheder. Omgangstonen mellem lærer og elever er respektfuld og anerkendende. Alle elever bliver set og hørt og der er generelt en respektfuld omgangstone, både fra lærernes - og elevernes side! Dette kommer til udtryk både i den almindelige omgang med eleverne og i den måde undervisningen tilrettelægges på samt i de krav, der stilles til eleverne og deres måde at omgås hinanden på.

Samtidig bliver de mødt med opmærksomhed, omsorg, anerkendelse og relevante, alderssvarende krav.

I undervisningen bliver der lagt vægt på, at eleverne ytrer sig og bliver lyttet til, samtidig med at der også lægges vægt på, at den enkelte ser og lytter til de andre i fællesskabet. Dette ser jeg som et af de væsentlige omdrejningspunkter i indføringen til frihed og folkestyre. Det er en grundholdning på skolen, at alle skal indgå i fællesskabet samtidig med at den enkelte selv har medansvar for at forme det. Eleverne arbejder både selvstændigt og skal fungere i grupper på tværs af kønnene og har mulighed for at tilegne sig redskaber, færdigheder og viden, der sætter dem i stand til at vurdere og bidrage til fællesskabet.

Det er således tilsynets vurdering, at skolen efter sit formål og i hele sit virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikler og styrker elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

7.Undervisningssproget er dansk.

Britta Toft
Tilsynsførende
21. juni 2016

Tilsynsbesøg

Bilag 1

Forår 2016

Uge 15 Tirsdag den 12. april	Kl. 8.00 - 10.00 5. kl./L Hist.dk	Lærer: Ana B Samtale: kl. 11.30
	Kl. 10.20 - 11.05 8.kl. Dansk	Lærer: JaMa Samtale: Kl. 11.05
	Kl. 11.45 - 12.30 6. kl. Engelsk	Lærer: Matthew Ch Samtale: Kl. 12.30
Uge 17 Tirsdag den 26. april	Kl. 8.00 - 10.00 7.kl./A Mat. Geo.	Lærer: TR? Samtale: Kl. 10.00
	Kl. 10.20 - 11.05 3. kl. Tysk	Lærer: Mads E Samtale: kl. 11.05
	Kl. 11.45 - 12.30 7. kl./H Mat.	Lærer: ?? Samtale: kl. 12.30
Uge 19 Torsdag den 12.maj	Kl. 8.00-10.00 3. kl. Dansk	Lærer: Bjørn S Samtale: kl. 12.45
	Kl. 10.20-11.05 2.vg. Tysk	Lærer: Burkhard F Samtale: kl. 11.05
	Kl. 11.45 - 12.30 4.kl. Tysk	Lærer: Moritz MB Samtale: umiddelbart efter
Uge 20 Onsdag den 18.maj	Kl. 8.00-10.00 8. kl. Fysik	Lærer: Jack B Samtale: kl. 10.00
	Kl. 10.20-11.05 4. kl. Engelsk	Lærer: Hans Peter M Samtale: kl. 11.05
	Kl. 11.45-12.30 9. kl. Engelsk	Lærer: Ivone G Samtale: umiddelbart efter

Hvis *tidspunkterne ikke passer jer* eller hvis *I har planlagt anden aktivitet i undervisningen end den angivne*, vil jeg bede jer kontakte mig på mail: britto@live.dk

Ved *tilsynet* vil jeg især være opmærksom på *inklusionsproblematikken* samt *anvendelsen af IT* i undervisningen.

I *samtalerne* vil jeg - som sædvanlig - tage udgangspunkt i

- Elevernes faglige niveau
- Undervisnings- og Årsplaner for perioden/ hovedfaget
- Undervisningens tilrettelæggelse

Britta Toft / 3. marts 2016

Tilsyn Fokuspunkter

Klasse	Lærer
Fag	Dato

Elevernes standpunkter

	Står elevernes færdigheder mål med færdighedsmålene i undervisningsplanen
--	---

Fagdidaktiske kompetencer

Planlægning af undervisningen	<ul style="list-style-type: none"> • Er der en dagsorden for dagens lektioner og bliver den gennemgået? • Er der klare og synlige lærings- og færdighedsmål: <ul style="list-style-type: none"> ○ For perioden ○ For lektionen • Er undervisningen differentieret / tilrettelagt efter individuelle forudsætninger?
Lektionens forløb	<ul style="list-style-type: none"> • Lektionens tempo • Stoffets progression • Passende afveksling, udfordring, aktivitetsniveau
Læringsaktiviteter/ tilrettelæggelsesformer	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke tilrettelæggelsesformer <ul style="list-style-type: none"> ✓ Læroplæg med elevspørgsmål ✓ Elevoplæg med elevspørgsmål ✓ Fælles/individuel overhøring ✓ Klassedialog/ debat ✓ Instruktion (til gruppearbejde/ selvstændige opgaver) ✓ Selvstændige opgaver ✓ Gruppearbejde ✓ Projektarbejde ✓ Værksteder

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rollespil ✓ Andet. • I hvor høj grad opstilles målrettede læringsituationer og problemløsningsprocesser i praksisfællesskaber (man lader kursisterne finde løsninger i samarbejde med hinanden).
Undervisningsmidler	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke undervisningsmidler: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tavle ✓ IT-TV-Film ✓ Lærebøger ✓ Kopierede ark ✓ Selvfremstillet materiale ✓ Autentisk materiale (Aviser, arbejdsinstruktioner) ✓ Osv. osv.

Relationskompetencer

	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan vises der respekt og anerkendelse? • Øjenkontakt, kropsholdning – hvordan bevæger læreren sig i klasserummet? • Hvordan er tonen? • Har læreren alliancepartnere? Foregår der en ligeværdig dialog?
--	--

Klasseledelseskompetencer

	<ul style="list-style-type: none"> • I hvor høj grad er det læreren, der leder klassen? • Feedback og spørgeteknik? • Hvordan ledes diskussioner: <ol style="list-style-type: none"> 1. Bliver alle hørt? 2. Skærer læreren igennem? • Hvordan reagerer læreren på elever, der ikke kommer til tiden? • Har læreren kontrol over timens start og slut?
--	--

Opfølgende samtale

Lærerens refleksioner over egen undervisning.

Tilsynsførendes refleksioner over lærerens undervisning.

Britta Toft / 22.1.2016